

האפורופוסות], כשיגדלו היתומים, יחשב עמהן כמה הכניסו לו, וכמה הוציא, וישבע שלא נשאר בידו כלום. (21)

רבן שמעון בן גמליאל אומר: נאמן הוא, ואינו צריך לחשב עמהן.

יב. אין בית דין עושיין [ממנים], אפורופין נשים, שאין דרכן לצאת ולבוא ולטרוח, ולא אפורופין עבדים, שאינם נאמנים, ולא קטנים, שאינם בני דעת.

או ליקח שדות, מזכרין אותם לאחרים, מכירה גמורה ואחרים מוציאין אותן לחירות, אם ירצו.

רבי אומר: אומר אני, אף הוא נותן לאפורופין את דמי עצמו [כסף שוויון] ויוצא לחירות, שכשם שרשאין למוכרן לאחרים, כך הם רשאין לקבל הכסף מיד העבד מפני שהאפורופוס הוא כמוכרו לו [לעבד עצמו].

יא. וצריך לחשב עמהן באחרונה [בסוף ימי

כן, איך יכולים האפורופוסין למכורן לאחרים על מנת שישחררו, הרי לפי דברי רש"י, אף לאחרים לא יהיה בהם קנין בגופן?!

וראה בתוספות ר"ד, ובתוספות מ ב ד"ה וכתב, שהאפורופוס יכול למכור אותן לאחרים, מטעם הפקר בית דין הפקר, ומכל מקום, לא נתנו לאפורופוס רשות לשחרר בעצמו את העבד, שמא יסברו שמזולל הוא בנכסיהם, [תוספות לח ב ד"ה אין].

ב. והרא"ש כתב, דלכולי עלמא אין צריך להשבע, ומכל מקום סבר תנא קמא [ובראשונים נקטו שתנא קמא, רבי הוא], שצריך לחשב עמו באחרונה, כדי שעל ידי כן יתן לבו לדקדק בענייניהם של יתומים, וראה במהר"ם שי"ף.

ואם כן, יש לומר בכוונת רש"י, שבית דין לא הקנו לו את גופו לענין לשחררן הוא עצמו, אבל הקנו לו את גופן לענין למכור לאחרים, על פי "חזון יחזקאל"; וראה ב"חידושים מכתב יד". ולפי השיטות, שמדאורייתא עושה אפורופוס צרכי היתומים, צריך לומר, שהפקיעו את כוחו לענין לשחררו בעצמו, משום שנראה כמזולל, ראה רשב"א במשנה, ובד"ה רבי אומר.

ג. ובהגהת הרמ"א [חושן משפט רצ טז], הביא שיטת המרדכי בשם בעל העיטור, דבמיניהו בית דין עושה חשבון ואינו נשבע, ובמיניהו אבי יתומים נשבע ואינו עושה חשבון.

והראב"ד [נחלות יא ח] פירש את טעמו של תנא קמא, שלדעתו אין עבד משתחרר בכסף אלא בשטר, ורבי לשיטתו לעיל מא ב שאף בכסף הוא משתחרר, וכן הלכה.

ד. וכתבו הראשונים בשם בעל העיטור, וכתב הגר"א בביאורו [אות לג], דשיטה זו מפרשת פלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל כפלוגתא דאבא שאול וחכמים; והיינו, דרבי הסובר: מחשב עמהן באחרונה, סובר כאבא שאול הפוסט משבועה אפורופוס שמיניהו בית דין; ורבן שמעון בן גמליאל סובר שאין צריך לחשב, כיון שנשבע, וכרבנן דאבא שאול. ולפיכך, מיניהו אבי יתומים, לאבא שאול, נשבע ואין מחשבין עמו, וזוהי שיטת בעל העיטור.

21. א. כך פירש רש"י. ומשמע, דלדעת רבן